

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU
EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION

12.

MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP
„SPECIJALNA
EDUKACIJA I
REHABILITACIJA
DANAS”

12th

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE
“SPECIAL
EDUCATION AND
REHABILITATION
TODAY”

ZBORNIK RADOVA

PROCEEDINGS

Beograd, Srbija
27-28. oktobar 2023.

Belgrade, Serbia
October 27-28th, 2023

UNIVERZITET U BEOGRADU – FAKULTET ZA
SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine

Zbornik radova

12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023

Proceedings

**12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine
Zbornik radova**

**12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023
Proceedings**

Izdavač / Publisher

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation

Za izdavača / For publisher

Prof. dr Marina Šestić, dekan

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief

Prof. dr Svetlana Kaljača

Urednici / Editors

Prof. dr Ljubica Isaković

Prof. dr Sanja Ćopić

Prof. dr Marija Jelić

Doc. dr Bojana Drljan

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Tina Runjić

Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska

Prof. dr Amela Teskeredžić

Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina

Prof. dr Slobodanka Antić, prof. dr Milica Kovačević, doc. dr Nevena Ječmenica

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Lektura i korektura / Proofreading and correction

Dr Maja Ivanović

Maja Ivančević Otanjac

Dizajn i obrada teksta / Design and text processing

Biljana Krasić

Zoran Jovanković

Zbornik radova biće publikovan u elektronskom obliku / Proceedings will be
published in electronic format

Tiraž / Circulation: 200

ISBN 978-86-6203-174-7

Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije učestvovalo
je u sufinansiranju budžetskim sredstvima održavanje naučnog skupa (Ugovor o
sufinansiranju – evidencioni broj 451-03-1657/2023-03).

MALOLETNICI BEZ RODITELJSKOG STARANJA KOJIMA SU IZREČENE VASPITNE MERE*

Vesna Žunić Pavlović**, Jovana Urošević

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Uvod: Rezultati inostranih istraživanja pokazuju da više od trećine maloletnika bez roditeljskog staranja dolazi u kontakt sa sistemom maloletničkog pravosuđa. Empirijski nalazi o njihovim iskustvima, potrebama i razvojnim ishodima sugerišu postojanje značajnih razlika u odnosu na maloletnike uključene u samo jedan sistem.

Cilj: Ovo istraživanje ima za cilj utvrđivanje razlika u individualnim karakteristikama i istoriji domskog smeštaja između maloletnika bez roditeljskog staranja i drugih maloletnika kojima su izrečene vaspitne mere.

Metode: Uzorak čine svi korisnici sa izrečenom vaspitnom merom koji su bili na smeštaju u Zavodu za vaspitanje dece i omladine Beograd u periodu 2018–2022. godine ($N = 25$). Korisnici iz uzorka su oba pola (muški 68.0%), uzrasta 14–19 godina ($AS = 16,66$, $SD = 1,21$), a 40.0% je bez roditeljskog staranja. Potrebni podaci prikupljeni su analizom službene dokumentacije.

Rezultati: Prema većini ispitivanih varijabli, nema značajnih razlika između maloletnika bez roditeljskog staranja i drugih korisnika sa izrečenom vaspitnom merom. Ove dve grupe se značajno razlikuju prema polu ($\chi^2 = 6,00$, $df = 1$, $p < .05$), učestalosti mentalnih poremećaja ($\chi^2 = 4,57$, $df = 1$, $p < .05$) i načinu otpusta ($\chi^2 = 6,25$, $df = 1$, $p < .05$).

Zaključak: Maloletnici bez roditeljskog staranja sa izrečenom vaspitnom merom zaslužuju posebnu pažnju zbog povećane izloženosti rizičnim faktorima koji su povezani sa recidivizmom. Nalazi ovog istraživanja mogu da doprinesu razvoju efektivnijih programa prevencije i tretmana za ovu grupu maloletnih prestupnika.

Ključne reči: delinkvencija, dvostruko uključeni maloletnici, maloletničko pravosuđe, socijalna zaštita dece, vaspitne mere

* Rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu koji finansira Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije (ugovor br. 451-03-47/2023-01).

** vesnazunic@fasper.bg.ac.rs

UVOD

Maloletnici bez roditeljskog staranja (MBRS) sa izrečenom vaspitnom merom su istovremeno uključeni u sistem socijalne zaštite i sistem maloletničkog pravosuđa, što se u literaturi označava terminom dvostruka uključenost (Herz et al., 2010). Redosled uključivanja u ova dva sistema može biti različit, ali se najčešće dešava da maloletnici pod starateljskom zaštitom ulaze u sistem maloletničkog pravosuđa zbog izvršenja krivičnog dela (Modrowski et al., 2022). Podaci o prevalenciji dvostruke uključenosti variraju u zavisnosti od načina merenja. Tako se procene zastupljenosti korisnika na smeštaju u sistemu socijalne zaštite koji su uključeni u sistem maloletničkog pravosuđa kreću u opsegu 7–24% (Cutuli et al., 2016; Goodkind et al., 2013), a procene zastupljenosti maloletnika u ustanovama za izvršenje zavodskih sankcija koji su uključeni u sistem socijalne zaštite u opsegu 7–42% (Baglivio et al., 2016; Halemba et al., 2004).

Prethodna istraživanja pokazuju da se dvostruko uključeni maloletnici razlikuju u odnosu na maloletnike uključene samo u sistem socijalne zaštite (Herz et al., 2019; Vidal et al., 2017) ili u sistem maloletničkog pravosuđa (Baidawi & Sheehan, 2019; Baglivio et al., 2016; Malvaso et al., 2019). Otkrivene su značajne razlike u demografskim karakteristikama, traumatskim iskustvima, potrebama za tretmanom i razvojnim ishodima.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku (2022), od ukupnog broja maloletnika kojima su izrečene krivične sankcije u 2021. godini, 4.6% bilo je na smeštaju u sistemu socijalne zaštite. Međutim, malo se zna o njihovim karakteristikama i potrebama, kao i o razlikama u odnosu na maloletnike uključene u samo jedan sistem.

Cilj ovog istraživanja je utvrđivanje razlika između MBRS i drugih maloletnika kojima je izrečena vaspitna mera upućivanje u vaspitnu ustanovu na osnovu individualnih karakteristika (pol, uzrast na prijemu, nacionalna pripadnost, uključenost u obrazovanje, smetnje u razvoju, mentalni poremećaji, problematična upotreba supstanci, uzrast na kome je izvršeno prvo krivično delo, prethodno izrečene krivične sankcije i izvršenje nasilnih krivičnih dela) i istorije smeštaja (bekstva iz ustanove, trajanje smeštaja i način otpusta). Ovo istraživanje može da unapredi znanje o faktorima delinkventnog ponašanja MBRS i potrebnim uslugama i intervencijama.

METODE

Uzorak čine svi korisnici sa izrečenom vaspitnom merom koji su bili na smeštaju u Zavodu za vaspitanje dece i omladine Beograd u periodu 2018–2022. godine ($N = 25$). Korisnici iz uzorka su oba pola (muški 68.0%), uzrasta 14–19 godina ($AS = 16,66$; $SD = 1,21$). Prvi poduzorak čine MBRS ($n = 10$), a drugi ostali korisnici sa izrečenom vaspitnom merom ($n = 15$). Karakteristike uzorka prikazane su u Tabeli 1.

Potrebni podaci prikupljeni su analizom službene dokumentacije. Formiran je poseban instrument za preuzimanje podataka iz matične knjige i dosijea korisnika. Varijable koje se odnose na uključenost u obrazovanje, smetnje u razvoju, mentalne

poremećaje, problematičnu upotrebu supstanci, prethodno izrečene krivične sankcije, izvršenje nasilnih krivičnih dela i bekstva iz ustanove su dihotomizovane, tako da 0 označava odsustvo, a 1 prisustvo datog obeležja. Uzrast na prijemu i uzrast na kome je izvršeno prvo krivično delo izraženi su u godinama, a trajanje smeštaja u mesecima. Ostale varijable su kodirane na sledeći način: pol – muški ili ženski, nacionalna pripadnost – Srbi ili drugo i način otpusta – biološka i srodnička porodica ili drugo. Za svaku od navedenih varijabli ispitane su razlike između dva poduzorka.

Za obradu podataka korišćen je statistički paket SPSS verzija 21. Nakon urađene deskriptivne analize svih varijabli, testirane su razlike između dva poduzorka primenom hi-kvadrat testa za kategorijalne i t-testa za kontinuirane varijable.

REZULTATI

Udeo MBRS u ukupnom uzorku je 40%. Pre prijema u Zavod njih pet je bilo na smeštaju u hraniteljskoj porodici, četiri u ustanovi za decu i mlade bez roditeljskog staranja i jedan u srodničkoj porodici. Drugi korisnici su pre prijema živeli sa jednim ili oba biološka roditelja.

Tabela 1 prikazuje deskriptivne podatke za ceo uzorak i rezultate testiranja značajnosti razlika između poduzoraka. Dva poduzorka se značajno razlikuju prema polu, učestalosti dijagnostikovanih mentalnih poremećaja i načinu otpusta. Poduzorak MBRS karakteriše manja zastupljenost dečaka, veća učestalost mentalnih poremećaja i manji broj slučajeva smeštanja u biološku ili srodničku porodicu nakon otpusta iz ustanove. U pogledu ostalih ispitivanih varijabli nema značajnih razlika između poduzorka.

Tabela 1

Razlike između poduzoraka u individualnim karakteristikama i istoriji domskog smeštaja

	Ukupno (N = 25)	MBRS (n = 10)	Ostali korisnici (n = 15)	Razlike između grupa
	% ili AS (SD)	% ili AS (SD)	% ili AS (SD)	χ^2 ili t
Pol (muški)	68,0	40,0	86,7	$\chi^2 = 6,00^*$
Uzrast na prijemu (u godinama)	16,66 (1,21)	16,25 (0,95)	16,93 (1,32)	t = -1,50
Nacionalna pripadnost (Srbi)	64,0	60,0	66,7	$\chi^2 = 0,12$
Uključenost u obrazovanje	92,0	90,0	93,3	$\chi^2 = 0,09$
Smetnje u razvoju	24,0	40,0	13,3	$\chi^2 = 2,34$
Mentalni poremećaji	44,0	70,0	26,7	$\chi^2 = 4,57^*$
Problematična upotreba supstanci	56,0	60,0	53,3	$\chi^2 = 0,11$
Uzrast prvog krivičnog dela (u godinama)	15,02 (1,22)	14,70 (1,16)	15,25 (1,25)	t = -1,11
Prethodno izrečene sankcije	40,0	30,0	46,7	$\chi^2 = 0,69$
Nasilna krivična dela	76,0	70,0	80,0	$\chi^2 = 0,33$
Bekstva iz ustanove	56,0	50,0	60,0	$\chi^2 = 0,24$
Trajanje smeštaja (u mesecima)	17,64 (7,78)	16,50 (7,12)	18,40 (8,33)	t = -0,61
Način otpusta (biološka i srodnička porodica)	60,0	30,0	80,0	$\chi^2 = 6,25^*$

* p < .05

DISKUSIJA

U ovom istraživanju ispitane su razlike u individualnim karakteristikama i istoriji smeštaja u Zavodu za vaspitanje dece i omladine Beograd između MBRS i ostalih korisnika kojima je izrečena vaspitna mera. Od ukupnog broja korisnika sa vaspitnom merom, MBRS su zastupljeni sa 40%. Inostrana istraživanja izveštavaju o sličnoj proporciji ove kategorije u ustanovama za zavodski tretman (Halemba et al., 2004; Herz et al., 2019). Svi MBRS bili su na porodičnom ili domskom smeštaju pre izricanja vaspitne mere. I drugi autori nalaze da je najčešći obrazac dvostruke uključenosti da maloletnici prvo dolaze u kontakt sa sistemom socijalne zaštite, a zatim sa sistemom maloletničkog pravosuđa (Herz et al., 2019).

Dobijeni rezultati ukazuju na značajno veću zastupljenost devojčica u poduzorku MBRS. Među najkonzistentnijim nalazima prethodnih istraživanja je znatno veći udeo devojčica u kategoriji dvostruko uključenih maloletnika nego u ukupnoj populaciji maloletnih prestupnika (Goodkind et al., 2013; Herz et al., 2019; Huang et al., 2012; Lee & Villagrana, 2015; Malvaso et al., 2017; Young et al., 2014). Izgleda da smeštaj u sistemu socijalne zaštite ima značajno veći efekat na uključivanje u sistem maloletničkog pravosuđa kod devojčica u odnosu na dečake (Baidawi et al., 2023; Goodkind et al., 2013). U objašnjenju ovih nalaza se navodi da su devojčice osetljivije na promene izazvane izmeštanjem iz porodice i podložnije negativnim efektima smeštaja, kao i da se na smeštaj obično upućuju devojčice sa visokim nivoom problema ponašanja (Malvaso et al., 2017).

Za razliku od ovog istraživanja, drugi autori nalaze da su etnička pripadnost (Baglivio et al., 2016; Herz et al., 2019; Huang et al., 2012) i obrazovni status (Cho et al., 2019; Lee & Villagrana, 2015) značajno povezani sa delinkventnim ponašanjem maloletnika u sistemu socijalne zaštite. Uticaj ovih faktora treba detaljnije istražiti u budućnosti.

Pokazalo se da je učestalost mentalnih poremećaja značajno veća kod MBRS, što potvrđuju i nalazi drugih sličnih istraživanja (Goodkind et al., 2013; Halemba et al., 2004; Herz et al., 2010; Malvaso et al., 2019). Prevalencija mentalnih poremećaja je generalno visoka kod maloletnika u sistemu socijalne zaštite (Bronsard et al., 2016). Iskustvo traume i zanemarivanja kod kuće, a u nekim slučajevima i nakon izmeštanja iz porodice, doprinosi pojavi mentalnih poremećaja koji su značajni prediktori delinkventnog ponašanja maloletnika na smeštaju (Goodkind et al., 2013; Yampolskaya & Chuang, 2012). Stoga delinkventno ponašanje može biti posledica nesposobnosti sistema da odgovori na njihove potrebe za tretmanom (Herz et al., 2019). Sa druge strane, nisu potvrđeni nalazi nekih autora da je kod dvostruko uključenih maloletnika značajno veća učestalost problematične upotrebe supstanci (Herz et al., 2019; Lee & Villagrana, 2015) i smetnji u razvoju (Baidawi & Sheehan, 2019; Malvaso et al., 2019).

Iako nisu otkrivene značajne razlike u istoriji delinkventnog ponašanja, ovi nalazi zaslužuju pažnju. U odnosu na ostale korisnike, MBRS su prvo krivično delo izvršili na nešto mlađem uzrastu. Ovakav trend je zabeležen i u drugim studijama (Baidawi & Sheehan, 2019; Herz et al., 2019; Lee & Villagrana, 2015; Young et al.,

2014). Kod MBRS je upućivanje u vaspitnu ustanovu u nešto većem broju slučajeva prva izrečena sankcija, što odgovara nalazima drugih istraživanja o većoj verovatnoći izricanja zavodskih mera za dvostruko uključene maloletnike (Baglivio et al., 2016; Huang et al., 2012; Lee & Villagrana, 2015; Ryan et al., 2007). Ovakva praksa nije uslovljena težinom delinkventnog ponašanja MBRS pošto je učestalost nasilnih krivičnih dela nešto niža kod njih u odnosu na ostale korisnike. U budućim istraživanjima treba preispitati tezu o razlikama u procesuiranju ove kategorije u odnosu na druge maloletne učinioce krivičnih dela (Baidawi & Sheehan, 2019; Malvaso et al., 2017).

Kada je reč o istoriji smeštaja u ustanovi za vaspitanje, nisu potvrđeni nalazi prethodnih studija o učestalijim bekstvima (Goodkind et al., 2013) i dužem zadržavanju u ustanovi (Modrowski et al., 2022) dvostruko uključenih maloletnika. Nađene su značajne razlike u načinu otpusta koje sugerišu da MBRS ređe nalaze stabilan smeštaj u biološkoj ili srodničkoj porodici. Ovaj nalaz treba posmatrati u kontekstu empirijskih podataka o povezanosti čestih promena smeštaja i delinkventnog ponašanja (Cutuli et al., 2016). Pažljivo planiranje otpusta, bilo u smislu pripreme za povratak u porodicu ili za samostalan život, ima važnu ulogu u prevenciji recidivizma (Baglivio et al., 2016).

ZAKLJUČAK

Prezentovani rezultati potvrđuju nalaze prethodnih istraživanja o prisustvu većeg broja rizičnih faktora i kompleksnijim potrebama za tretmanom kod dvostruko uključenih maloletnika. Usled ograničenja ovog istraživanja, koje je rađeno u jednoj ustanovi, na malom uzorku i sa sekundarnim podacima, dobijene nalaze nije moguće sa sigurnošću generalizovati na ukupnu populaciju MBRS sa izrečenom vaspitnom merom. Međutim, ustanovljena zastupljenost i osobenosti ove kategorije opravdavaju dodatna istraživanja. Ovo istraživanje takođe ima implikacije za prevenciju i tretman delinkventnog ponašanja MBRS.

LITERATURA

- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Piquero, A. R., Bilchik, S., Jackowski, K., Greenwald, M. A., & Epps, N. (2016). Maltreatment, child welfare, and recidivism in a sample of deep-end crossover youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(4), 625-654. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0407-9>
- Baidawi, S., Papalia, N., & Featherston, R. (2023). Gender differences in the maltreatment-youth offending relationship: A scoping review. *Trauma, Violence & Abuse*, 24(2), 1140-1156. <https://doi.org/10.1177/15248380211052106>
- Baidawi, S., & Sheehan, R. (2019). 'Crossover kids': Offending by child protection-involved youth. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice* (No. 582). Australian Institute of Criminology. <https://doi.org/10.52922/ti04138>
- Bronsard, G., Alessandrini, M., Fond, G., Loundou, A., Auquier, P., Tordjman, S., & Boyer, L. (2016). The prevalence of mental disorders among children and adolescents in the child welfare system: A systematic review and meta-analysis. *Medicine*, 95(7), Article 2622. <https://doi.org/10.1097/MD.0000000000002622>

- Cho, M., Haight, W., Choi, W. S., Hong, S., & Piescher, K. (2019). A prospective, longitudinal study of risk factors for early onset of delinquency among maltreated youth. *Children and Youth Services Review, 102*, 222-230. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.05.023>
- Cutuli, J. J., Goerge, R. M., Coulton, C., Schretzman, M., Crampton, D., Charvat, B. J., Lalich, N., Raithel, J. A., Gacitua, C., & Lee, E. L. (2016). From foster care to juvenile justice: Exploring characteristics of youth in three cities. *Children and Youth Services Review, 67*, 84-94. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.06.001>
- Goodkind, S., Shook, J. J., Kim, K. H., Pohl, R. T., & Herring, D. J. (2013). From child welfare to juvenile justice: Race, gender, and system experiences. *Youth Violence and Juvenile Justice, 11*(3), 249-272. <https://doi.org/10.1177/1541204012463409>
- Halemba, G., Siegel, G. C., Lord, R. D., & Zawacki, S. (2004). *Arizona Dual Jurisdiction Study: Final Report*. National Center for Juvenile Justice. http://www.ncjj.org/pdf/azdual_juri.pdf
- Herz, D. C., Dierkhising, C. B., Raithel, J., Schretzman, M., Guiltinan, S., Goerge, R. M., Cho, Y., Coulton, C., & Abbott, S. (2019). Dual system youth and their pathways: A comparison of incidence, characteristics and system experiences using linked administrative data. *Journal of Youth and Adolescence, 48*(12), 2432-2450. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01090-3>
- Herz, D. C., Ryan, J. P., & Bilchik, S. (2010). Challenges facing crossover youth: An examination of juvenile-justice decision making and recidivism. *Family Court Review, 48*(2), 305-321. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2010.01312.x>
- Huang, H., Ryan, J. P., & Herz, D. (2012). The journey of dually-involved youth: The description and prediction of rereporting and recidivism. *Children and Youth Services Review, 34*(1), 254-260. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.021>
- Lee, S.-Y., & Villagrana, M. (2015). Differences in risk and protective factors between crossover and non-crossover youth in juvenile justice. *Children and Youth Services Review, 58*, 18-27. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.09.001>
- Malvaso, C. G., Delfabbro, P. H., & Day, A. (2017). Child maltreatment and criminal convictions in youth: The role of gender, ethnicity and placement experiences in an Australian population. *Children and Youth Services Review, 73*, 57-65. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.12.001>
- Malvaso, C. G., Delfabbro, P. H., Day, A., & Nobes, G. (2019). Young people under youth justice supervision with varying child protection histories: An analysis of group differences. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 63*(2), 159-178. <https://doi.org/10.1177/0306624X18791735>
- Modrowski, C. A., Chaplo, S. D., & Kerig, P. K. (2022). Advancing our understanding of the risk factors associated with crossover youth in the child welfare and juvenile justice systems: A trauma-informed research agenda. *Clinical Child and Family Psychology Review, 25*(2), 283-299. <https://doi.org/10.1007/s10567-021-00370-4>
- Republički zavod za statistiku. (2022). *Maloletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2021. – Prijave, optuženja i osude*. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G20225690.pdf>
- Ryan, J. P., Herz, D., Hernandez, P. M., & Marshall, J. M. (2007). Maltreatment and delinquency: Investigating child welfare bias in juvenile justice processing. *Children and Youth Services Review, 29*(8), 1035-1050. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2007.04.002>

- Vidal, S., Prince, D., Connell, C. M., Caron, C. M., Kaufman, J. S., & Tebes, J. K. (2017). Maltreatment, family environment, and social risk factors: Determinants of the child welfare to juvenile justice transition among maltreated children and adolescents. *Child Abuse & Neglect*, *63*, 7-18. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.013>
- Yampolskaya, S., & Chuang, E. (2012). Effects of mental health disorders on the risk of juvenile justice system involvement and recidivism among children placed in out-of-home care. *American Journal of Orthopsychiatry*, *82*(4), 585-593. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2012.01184.x>
- Young, D., Bowley, A., Bilanin, J., & Ho, A. (2014). *Traversing two systems: An assessment of crossover youth in Maryland*. University of Maryland, Institute for Governmental Service and Research. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/grants/248679.pdf>

MINORS WITHOUT PARENTAL CARE WHO HAVE BEEN SUBJECTED TO EDUCATIONAL MEASURES*

Vesna Žunić Pavlović, Jovana Urošević

University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

Introduction: *The results of international research show that more than a third of minors without parental care come into contact with the juvenile justice system. Empirical findings about their experiences, needs and developmental outcomes suggest the existence of significant differences compared to minors included in only one system.*

Aim: *This research aims to determine the differences in individual characteristics and history of home placement between minors without parental care and other minors who have been subjected to educational measures.*

Methods: *The sample consists of all users who have been subjected to educational measures and were housed in the Institute for the Education of Children and Youth Belgrade in the period 2018–2022 (N = 25). The users in the sample are of both sexes (male 68.0%), aged 14–19 years (AS = 16.66, SD = 1.21), and 40.0% are without parental care. The required data were collected by analyzing official documentation.*

Results: *For most of the examined variables, no significant differences were found between minors without parental care and other users who have been subjected to educational measures. These two groups differ significantly according to gender ($\chi^2 = 6.00$, $df = 1$, $p < .05$), the frequency of mental disorders ($\chi^2 = 4.57$, $df = 1$, $p < .05$) and type of exit ($\chi^2 = 6.25$, $df = 1$, $p < .05$).*

Conclusion: *Minors without parental care who have been subjected to educational measures deserve special attention due to their increased exposure to risk factors associated with recidivism. The findings of this research can contribute to the development of more effective prevention and treatment programs for this group of juvenile offenders.*

Keywords: *delinquency, dually-involved minors, juvenile justice, child welfare, educational measures*

* This paper is part of the project supported by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia (No. 451-03-47/2023-01).